

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

**Факультет дошкільної освіти та практичної психології
Кафедра практичної психології**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Приймальної комісії
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
Протокол №6 від «27» березня 2013 р.
Голова Приймальної комісії

_____ Омельченко С.О.

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
Протокол №7 від «25» березня 2013 р.

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Вченою радою
факультету дошкільної освіти та
практичної психології
Протокол №8 від «14» березня 2013 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступників на денну (заочну) форму навчання
факультету
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
за спеціальністю 7.03010301 Практична психологія**

на базі здобутого ОКР бакалавра
за напрямом підготовки 6.030103 Практична психологія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета даного курсу надати студентам знання про психічний розвиток дитини від народження до 17 років, викликати у студентів інтерес до психології дитини, навчити виділяти та аналізувати вікові особливості та новоутворення, що відбуваються в її дитини на кожному віковому етапі.

Програма вступної співбесіди з дисципліни «Дитяча психологія» орієнтована не лише на формування теоретичних знань з основних питань психічного розвитку дитини, а і на розвиток вмій інтегрувати теорію в практику, застосовувати знання при розв'язанні практичних ситуацій та психологічних задач. У зв'язку з цим програма поєднує теоретичні питання з дисципліни та психологічні справи.

В основу курсу покладено: культурно-історична концепція Л.С. Виготського; вікова періодизації Д.Б. Ельконіна, діяльнісний підхід.

В програмі велику увагу приділено соціальній ситуації розвитку дитини, яка конкретизується як особлива форма спілкування та відносин дитини та дорослого, а також мотиваційно-потребнісній стороні спілкування. Особлива увага приділяється раннім етапам розвитку дитини, оскільки вони мають провідне значення для розуміння суті її психічного розвитку в подальшому.

У рамках кожного вікового періоду розглянуто основні новоутворення, що відбуваються в психіці дитини.

Список літератури представлений як класичними, так і сучасними джерелами, які відображають основні дослідження з даної галузі психології.

ПИТАННЯ З ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ДО ВСТУПНОЇ СПІВБЕСІДИ

1. Дитяча психологія як наука. Предмет, задачі дитячої психології.
2. Основні методи дитячої психології (спостереження, експеримент).
3. Допоміжні методи дитячої психології: тести, анкетування, опитування та ін..).
4. Вплив спілкування з дорослим на психічний розвиток дитини першого року життя.
5. Характеристика анатоμο-фізіологічних особливостей новонародженого.
6. Зв'язок дитячої психології з іншими науками (загальною психологією, педагогікою, філософією, анатомією та ін.)
7. Безумовні та умовні рефлекси новонародженого (від народження до 1 місяця).
8. Розвиток мовлення дитини раннього віку (від 1 до 3 років).
9. Структура сюжетно-рольової гри дошкільника: зміст і сюжет.
10. Вплив гри на психічний розвиток дитини-дошкільника.
11. Особливості зображувальної діяльності дитини в дошкільному віці.
12. Особливості трудової діяльності в дошкільному віці
13. Поняття про психологічну готовність до навчання у школі. Її основні компоненти
14. Інтелектуальна готовність дитини до навчання у школі
15. «Комплекс позбавлення» та передумови його виникнення у період немовля (на першому році життя дитини).
16. Розвиток самосвідомості і самооцінки підлітка.
17. Особливості спілкування в підлітковому віці (від 12 до 15 років).
18. Формування життєвих планів та світогляду в юнацькому віці (від 15 до 18 років).
19. Алкоголізм, наркоманія, куріння та ін. як прояви девіантної поведінки дитини підліткового та юнацького віку. Причини їх виникнення.
20. Зміни в сюжетно-рольовій грі протягом дошкільного віку

21. Вередування, негативізм, впертість як прояви кризи трьох років (кризи «Я сам»). Причини виникнення.
22. Дитяча брехня, ревності, заздрощі як негативні прояви у розвитку особистості дитини дошкільного віку. Причини виникнення.
23. Прямоходіння, опанування мовою, розвиток предметної діяльності як основні новоутворення у розвитку дитини раннього віку (від 1 до 3 років).
24. Соціальні та біологічні умови психічного розвитку дитини.
25. Роль навчання в психічному розвитку дитини.
26. Теоретичне і практичне значення дитячої психології.
27. Значення прямоходіння для психічного розвитку дитини раннього віку.
28. Мотивація професійного самовизначення в підлітковому та юнацькому віці.
29. Види захоплень і хобі у підлітковому та юнацькому віці.
30. Які методи вивчення дітей може використовувати вихователь.

ПСИХОЛОГІЧНІ ВПРАВИ

№ 1.

Телевізор є важливим засобом інформації та розваг для людей будь-якого віку. Чи можуть бути обмеження в перегляді телепередач для дошкільників?

Чи може вихователь поради́ти батькам з приводу використання телепередач при підготовки дитини до школи?

№ 2.

В сучасний час персональний комп'ютер все більше і більше входить в наше життя. Діти з задоволенням грають в комп'ютерні ігри. Якою повинна бути тривалість роботи дітей на ПК? Поясніть чому?

№ 3.

Мама Колі (6 років) просила поради, що їй робити, щоб сформувати позитивне відношення сина до школи.

Сформулюйте основні рекомендації для батьків з даної проблеми.

№ 4.

Батьки часто скаржаться на те, що діти просять купити їм іграшку, яку потім швидко розбирають, ламають.

Коли їх сварять, діти, виправдовуючись, говорять, що бажали подивитись з чого вона зроблена.

Укажіть можливі причини такої поведінки. Назвіть основний мотив поведінки дітей.

№ 5.

Підготовка дитини до школи включає засвоєння знань в системі. Як діяти батькам з формування системи знань у своїх дітей?

№ 6.

В середній групі дитячого садка Вадик часто ображав інших дітей та віднімав у них іграшки, цукерки. Дітям це не подобалось, і вони припинили з ним грати.

Вадик увесь день ходив від одних дітей до інших, але ніхто з ним не грав. Тоді він не витримав і сказав, що більше не буде так робити.

Який мотив був основним в поведінці Вадика?

№ 7.

Існує думка, що уява у дошкільника розвинена краще, ніж у дорослого. Чи вірно це твердження? Дайте психологічний аналіз уяви дошкільника.

№8.

В чому заключається схематизм дитячого малюнка?

№ 9.

Що означає «вміння вчитися»? В яких видах діяльності воно може бути сформовано?

№ 10.

Мама запропонувала дочці Ніні (4 роки 5 місяців) вирішити задачу: «Летіли чотири птахи, сіли на дерева. На кожне дерево сів один птах. Скільки було дерев?».

Ніна задачу не вирішила. Тоді мама вирізала з паперу птахів і дерева і знов запропонувала дочці вирішити задачу. Дівчинка вирішила вірно.

Яку закономірність дитячого мислення відображує цей приклад? Як розвивається мислення дітей дошкільного віку?

№ 11.

Деякі батьки вважають, що вмінню вчитися дитина оволодіє у школі, а в дитячому садку про це говорити ще рано. Чи мають рацію ці батьки? Чи буде їх дитина добре засвоювати шкільну програму?

№ 12.

При розподілі ролей в присутності однолітків спостерігається наступне: частина дітей пропонує головну роль іншому; частина дітей заявляє своє право на головну роль. Дайте психологічне пояснення цьому спостереженню.

№ 13.

Коля (2 роки і 8 місяців) проявляє свій характер. Батькам це не подобається. Що повинні розпочати батьки, щоб правильно діяти? Дайте пораду.

№ 14.

Спілкування дитини з близькими емоційно укріплює його. Спілкування з однолітками – закладає соціальні навички. Чи необхідно дитину учити бути наодинці? Поясніть.

№ 15.

Які з приведений нижче дій називають «співвідносними», а які «орудійними»?

Дії дітей:

1. Нанизування кілець пірамідки.
2. Закривання коробки кришкою.
3. Маніпулювання молотком.
4. Складання матрьошки.
5. Дія ложкою.

Складіть самостійно по 4-5 «співвідносних» та «орудійних» дій.

№ 16.

Педагоги вважають, що у дітей раннього віку не повинно бути великої кількості іграшок. Як організувати предметну діяльність дітей при невеликій кількості іграшок?

№ 17.

В якій послідовності розвивається мовлення немовляти? За якими причинами може статися затримка мовленнєвого розвитку дитини?

№ 18.

Чи усі діти проходять стадію белькотіння? До якого часу продовжується ця стадія? Від чого це залежить?

№ 19.

Чому тільки серед людей у дитини формується потреба в пізнанні?

№ 20.

У деяких сім'ях під час неспання дітей саджають на диван і обкладають подушками. Як можна організувати неспання дітей в домашніх умовах?

№ 21.

Мати Наташі (4 місяця) весь час, і на прогулянці, і вдома, говорить, наспівує пісні. Сусідка каже їй: «Чого ти з нею розмовляєш? Вона все одно нічого не розуміє!»

Чи правильно поступає мати Наташі? Який вплив оказує мовлення дорослого на розвиток психіки дитини?

№22.

Що таке перші умовні рефлекси? З чим вони пов'язані? Які дії матері будуть сприяти виникненню шкідливих звичок у дитини?

№23.

У психології виділяють спадкові передумови психічного розвитку дитини і природжені якості її організму.

В чому відмінність спадкових передумов від природжених якостей? Яка їх роль в психічному розвитку дитини?

№24.

Світлана (6 років) довгий час лежить у лікарні: вона вимушена весь час знаходитись в лежачому положенні.

Чи окаже це вплив на розумовий розвиток дівчинки? Як організувати життя Світлани, щоб забезпечити їй нормальний розвиток?

№25.

Проаналізуйте наступні судження з точки зору розвитку особистості дитини:

1. «Дівчинка «стає мамою», тому що в неї в руках лялька».
2. «Дівчинка бере ляльку, тому що вона хоче бути «як мама».

Яке з цих суджень є правильним? В чому принципова різниця в розвитку дитини в умовах гри?

№26.

Поясніть, чому дитячі малюнки слугують для багатьох дослідників цінним матеріалом для висновків про різні сторони психічного розвитку дитини. Визначте мету дослідження, для здійснення якої можна використовувати дитячі малюнки.

№27.

Якщо вам необхідно вивчити особливості уяви дитини 5-річного віку, які продукти діяльності ви будете вивчати, щоб отримати необхідні дані?

№28.

Визначте з якою метою експериментатор висуває гіпотезу?

№29.

В дошкільних закладах дослідники часто використовують метод соціометрії.

Що може бути визначено за допомогою цього метода? Чому задачі, що вивчають відносини між дітьми дошкільного віку, можуть бути вирішені більш успішно за допомогою так званого «вибору в дії».

№30.

Визначте основні етапи виконання самостійного наукового дослідження за обраною вами темою (проблемою).

**Критерії оцінювання відповідей абітурієнтів
з дисципліни «ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ»**

Оцінка «відмінно» виставляється за ґрунтовне розуміння студентів теоретичного матеріалу курсу, послідовний і логічний виклад його, знання понятійного апарату, вміння пов'язувати теоретичний матеріал з практикою, обізнаність з основною та сучасною науково-методичною літературою та передовим психологічним досвідом, вміння творчо використовувати набуті знання.

Оцінка «добре» виставляється за достатнє розуміння студентом теоретичного матеріалу курсу, послідовний і логічний виклад його, допущення несуттєвих помилок, знання понятійного апарату, вміння пов'язувати теоретичний матеріал з практикою, недостатня обізнаність з основною та сучасною науково-методичною літературою та передовим психологічним досвідом, при виконанні практичних завдань проявляє творчо-репродуктивний рівень.

Оцінка «задовільно» виставляється за непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок, недостатнє знання понятійного апарату, недостатня обізнаність з основною та сучасною науково-методичною літературою та передовим психологічним досвідом, практичні завдання виконуються на репродуктивному рівні.

Оцінка «незадовільно» виставляється за поверхневе розуміння теоретичного матеріалу курсу, фрагментарний виклад його, допущення суттєвих помилок у визначенні основних понять, необізнаність з основною літературою та передовим психологічним досвідом, практичні завдання не виконані або виконані на рівні буденних уявлень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аверин В.А. Психология детей и подростков: Учеб. пособие / Вячеслав Афанасьевич Аверин. – 2-е изд. пераб. : СПб. : издательство Михайлова В.А., 1998. – 379 с.
2. Большой психологический словарь/ [сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко]. - СПб.: прайм – ЕВРОЗНАК, 2003. -672 с.
3. Волков Б.С. Детская психология: Логические схемы / Б.С. Волков, Н.В. Волкова. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 256 с.
4. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте/ Лев Семенович Выготский. – М.: Просвещение, 1967. – 93 с.
5. Загальна психологія: [Навч. посібник]. / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: «А.П.Н.», 1999. – 463 с.
6. Ільїна Ю.Ю., Дметерко Н.В. Морфологічні основи психічної діяльності. – Слов'янськ: ЧП «Канцлер», 2004. – 151 с.
7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. – СПб. : Питер, 2003. – 512с. : ил. – (Серия «Мастера психологии»).
8. Лисина М.И. Общение, личность и психика ребенка/Майя Ивановна Лисина. – М., Воронеж, 1997.
9. Люблинская А.А. Детская психология/ Анна Алексеевна Люблинская. – М.: Просвещения 1971. – 415 с.
10. Марцинковская Т.Д. История детской психологии: Учебник для студ. пед. вузов / Татьяна Давыдовна Марцинковская. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 272 с.
11. Мухина В.С. Детская психология/ Валерия Сергеевна Мухина. – М.: ООО Апрель Пресс, ЗАО Издательство ЭКСМО-Пресс, 1999. – 352 с.
12. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество : - Учеб. для студ. вузов. -5-е изд., стереотип. -М.: Изд. центр “Академия”, 2000 г.
13. Немов Р.С. Психология: [Учеб. для студентов высших пед. учеб. заведений: В 3 кн.] – изд.-М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001г.

14. Психология человека от рождения до смерти: Полный курс психологии развития/ [Под общ. ред. А.А. Реана]. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 640 С. (Проект «Психологическая энциклопедия»).

15. Урунтаева Г. А. Дошкольная психология: Учебное пособие для учащихся средних педагогических учебных заведений/Галина Алексеевна Урунтаева. – М: Академия, 1996. – 336 с.

16. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс [Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений]. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 368 с.

17. Эльконин Д.Б. Психология игры/ Даниил Борисович Эльконин. – М.: Просвещение, 1978.